

Joka XXIV.

(részletek)

Betetőzés

Már alágyújtottak a kondérnak. A tűzrakást Mamó felügyelte. Mirkó időnként megkeverte a levest. Nyica a terítéssel foglalatoskodott. Flaré vízéért sietett. Pesta szomszéd viszont kedélyesen trécselt. Az sem háborgatta, hogy sürgölődésük miatt mondandója egy részét az öregasszony, más részét a fiatal nő nem hallja. Így aztán, minden olyan alkalommal, amikor váratlanul azt kérdezte: „Hát nincs igazam?“, csak tanácstalan vállvonogatás volt a felelet mindkét nő részéről. Ez sem zavarta túlzottan.

– Na, ugyi?! – helyeselt ilyenkor hangosan magamagának.

Azért azonban, mielőtt a legfőbb kérdést feltette volna, bevárta, hogy mindketten az asztal köré jöjjenek. Mamó le is ült, mert más dolga már nem volt, miután Nyica közölte, ő szedi majd le a tűzikondért.

– Mondja szíúpasszony – jó láthatta Trézsim, hogy egypár napja a bíró úr járt itten az építkezés ügyben? Mi dóóguk vóót vele? Méeé gyütt? Mi baja vóót magukkal?

Mamó elmosolyodta magát.

– Nem lehet a macskát eldugni a zsákba: kilátszik a karma, hallik nyávogása – mondta halkán a gyerekekhez fordulva. Persze beásul, hogy a vendég, ha meghallaná, akkor se érthesse.

Pesta szomszéd oda se hederített, mert Nyica válaszára ügyelt.

– Nem járt mifelénk. Miért is járt volna?

– De hát kétszer is láttam... Láta a Trézsi egyazon nap gyünni-menni kétszer is az utazó kocsiját. A bakon egy hajdú úút, egyenruhásan. Az hajtotta... Szóval csak itt vóót!?

– Itt volt, csakugyan.

– Akkóó meg mér tagatta le az imént?

– Nem tagadtam le.

– Híínye! De hát ifjasszony monta imént, hogy nem vóót itt.

– A bíró úr nem is. Csak a kocsija.

– Hát az meg miként lehetne? Ne áátasson mán, mondja meg az őszintét!

Mamó odasúgta Mirkónak:

– Szaladj apádhoz, jöjjön hamar! De óvatosan indulj, ne tűnjön fel!

Janó már eredetileg is iparkodott volna, bár azt, hogy vendég jött, nem vette észre a nagy házkerülésben, tetőszemlélésben. Bali azt kérte, hogy menjen vele a szekerehez, az embereit pedig leültette a ház tövében. Azt mondta, várják meg őket. Janó tehát ahelyett, hogy közeledett volna, háttal Mamóéknak, éppen távolodóban volt.

Pesta szomszéd pedig tovább ütötte a vasat.

– Hisz hijába hallgat. Megmonta a Trézsi! Biztos helyről hallotta, hogy rontást tettek a bíróra, azéért atta maguknak e főődet, hogy levegyék róla a bajt. Azért hadookolt. Azért nem bírták a doktorok sem kikurálni belőle. Vóót, aki kihallgatta amikor errőő beszétek... Véletlen az ablakbuul a bíróháznáá. Most is valami hasonló serteperte lehetett itt a bíróval a kigyógyításáról. Bizonyos, hogy megint rátették a rontást.

Nyicát elsápította a harag.

– Hát ezért jött hozzánk? – csattant fel. – Ezért?

– Ezéé hát! Monta a Trézsi, hogy hozzam át a kondéét és legyenek kedves. És lássák, meg monjam is meg, hogy mi ilyen kedves szomszédok vagyunk. Máskor is hozok majd ezt-azt jó szíúvel. Küld majd a

Trézsim, amit tud... Szóval, ne a mi főödünket kérjék a bírótóó. Pesta szomszédék jó emberek, dehogya is mondanának rosszat a cigányokróó. Soha nem is montunk. A falu szélíírőő a harmadik háztelek... Ott lakunk a Trézsivel. Ne azt kérjék el a bírótól a kigyógyításáért. Kérjék a Ferkóékét. Az a legelső maguk felé. Nagyobb is, mint a mienk.

Nyica szó nélkül faképnél hagyta a valóságos rimánkodásba kezdett férfit. A kondérral jött vissza és dühtől remegő hangon utasította rendre.

– Itt van, amit hozott. Ha éhhalál fenyegetne is, ezek után egy kanálnyi sem kellene belőle. Vigye innen és szedje az irháját, mielőtt a kutyát magára uszítom!

– Hát kidobna! Engem? Engem, aki jó szívvel gyüttem? Így tegyen jót az ember a cigánnyal!? És még úgy szóltam hozzá, hogy szíípaszszony. Pedig dehogya is szíí! Aztán lehet, hogy asszonymnak se asszony! Az ám! Csak egy cigány...

Nem derült ki, és most már soha nem is fog, hogy milyen válogatott sértésekre készült még, mivel Komát egyáltalán nem kellett uszítani. Hallotta a felemelt hangokat. Láta Nyica, és a vendég színeváltozását. Elégedett volt magával, hogy – a kezdeti mézesmázosság ide vagy oda – végig szemmel kísérte ezt az idegent. Önmagától érezte, hogy eljött a beavatkozás ideje.

A sietve közeledő Janó csak azt látta, hogy egy általa fel nem ismert bajszos ember nagy jajgatva, lovakat (vagy bakkecskéket?) irigységre keltő sebességgel rohan, szökken. Előbb kondérral, utóbb üres kézzel menti az irháját a csattogó kutyafogak elől. Amire eltűnt a fák között, mellényéből, gatyájából és ingéből is nagy cafatok hiányoztak.

– Jaj, Istenem! Meggyiikóónak. A Sátán ez az eb. A Sátánnal cimborálnak. Monta is a Trézsi. Nyúves cigányok! Jaj! – kiáltotta, mert Koma még utoljára lerántotta a földre, s beleharapott a lábikrájába.

Azt is okosan, hogy fel ne vérezze, de érezze, hogy akár át is haphatta volna. Pesta majdnem orra bukott, amikor felpattant, pedig a kutya tovább nem üldözte. Szép csendesen lépegetett vissza, majd amikor kellő távolságba került kezdett kissé nyüszíteni. A forró levesből az üldözés közben sok rálócsolódott.

– Mi volt ez? – kérdezte Janó, amikor odaért. Az utolsó ötven métert futva tette meg.

– Túl vagyunk rajta! Elzavartam! Nincs semmi baj... Vendégeink vannak, később majd Mamóval elmeséljük. Úgyis ülepednie kell. Sokat dolgoztak Baliék, nagyot segítettek rajtunk. Amíg el nem mennek, velük kell törődnünk. Megérdemlik. Kihozom, a kamrából, amink van. Hívd asztalhoz őket!

– Legalább valamit mondj!

– De hisz mondtam – mosolyodott el kényszeredetten Nyica –, hívd asztalhoz őket! Nem történt semmi baj... Megyek, hozom az ételt.

– Nem menj! Bali elrejtett egy nagy fedeles kosárban füstölt mindenfélét, meg elegendő boritalt is. Őrzse küldte, hogy legyen mivel áldomást ennünk és innunk. Azért mentünk a kocsihoz. Annak árnyékába tette. A kerekéhez rakta reggel. De Mirkó jött, így siettem hozzád. Átvette tőlem az egyik legény. Menyusnak hívják. Ő dolgozott a legnagyobb szakértelemmel, s leggyorsabban járt a szekercéje... Látdod, mekkora kosár, mindjárt ideérnek... Jó lenne, ha most nem szöknél el előlük.

– Én már többet el nem bújok senki fia elől.

Janó nagyot nézett. Ez a határozottság merőben új volt.

A munkától elcsigázott, mégis vidám csapat tagjai elégedetten ültek a tányérokhoz. Ilyen jókedv csak azokra szokott telepedni, akik valami nagy, emberpróbáló munkát végeztek el, és tudván tudják, abban hiba nincsen.

Bali töltötte meg a poharakat (két egyforma nem akadt közöttük). Flarééknak is öntött egy körömnyit, és Mamót is rávette, hogy igyék velük egy csekélykét. (Neki azért szinte csurdig mérte.) Szép köszöntőt

mondott. Elmesélte, hogy emberei is tudják: mit látott néhány napja, amikor itt járt. A sarat taposó gyerekek, a családot lelkesítő, hajlott korával nem törődő, mindenbe besegítő Mamó, majd az ő kivételes bölcs barátja, Joka érdemeit is szóba hozta. Végül Nyicáról beszélt oly nagy melegséggel, amit talán már fokozni sem lehetne. Elbeszélte, hogy miént verte a falat, férfiakat megszégyenítő erővel és szívóssággal.

– Azóta is csodálom, hogy mint szorulhat ilyesforma akarat és ekkora erő egy ilyen fiatal és gyönyörű leányba...

Beszélt még arról is, hogy miért büszke arra, hogy Joka és a családja barátja lehet, s megint hangsúlyozta, hogy milyen okos az ő jóbarátja. Végül egy gyönyörű áldást mondott, Isten áldását kérte az új házra és a ház népére, erre a nagyszerű családra.

Amikor már azt hitték, hogy befejezte, nagy levegőt vett, és megtoldta az addigiakat néhány szép mondattal. Azt mondta, Joka barátja kérte meg, hogy a nevében is megköszönje azt a segítséget, amit a tetőfedésben kapott a most körötte álló emberektől. Szépen beszélt, szépen és most már röviden.

– Most már csak azt teszem hozzá – mondta az embereinek –, hogy hétfőn egyikőtöket sem akarom látni a házam táján. A béreketek persze éppúgy megkapjátok.

Mondani se kell, hogy a hangulat még magasabb létrafokra hágott.

Ezután Bali és Janó mindhárom munkához odament, kezet fogtak velük, még egyszer megköszönték fáradozásukat, majd együtt mindannyian odajárultak poharaikkal a család több tagjához. A koccintgatást leginkább Mirkó élvezte. Ő volt ugyan korra a legkisebb, most mégis nagyon fontosnak érezhette magát. Amikor mindezen túl voltak, Bali égre emelte poharát.

– Egészségetekre! – mondta.

Illendően a szájához emelte, majd egy óvatlan pillanatban, amikor azt hitte, senki sem látja, a maga poharát hirtelen a föld felé fordította.

– Miért locsoltad ki – kérdezte halkán Janó, mert ha senki más nem, ő azért ezt szépen kifigyelte.

– Tudod, Joka, ez egy szép cigány szokás – felelte Bali hangosan.

– A cigányok így emlékeznek meg a halottaikról, akik közül soknak sírhantját is szétfújta már a szél. Emlékkövük nem volt, egyszerű sírkeresztjeik régest szétkorhadtak. Az utolsó kortyot ezért itatják fel mindenütt a földdel. Nagyon szép szokás ez – bizonygatta Bali. – Egy nagyon jó ember tanított meg erre. Én sem tudom, hogy hol porlad valamennyi őszám. Már az ükszülőmíg sem futja az emlék...

Erre az utolsó kortyot az emberei is kilötyentették.

– De te nemcsak az utolsó kortyot, hanem az egész pohárnyit kiöntötted – firtatta Janó örömmel, pusztán azért, hogy barátja is elbüszkélkedhessen a maga akaraterejével.

– De hisz tudod, Joka! Tiltja a vallásom – mondta mosolyogva.

– És még mindig képes vagy megtartani?

– Hogyne, hiszen hitet tettem rá... és nem csak Örzsének, hanem az odaföntiek valamennyiének – nézett a látóhatár fölé.

Janó szeretettel meglapogatta a barátja vállát. Mindketten leültek az asztal mellé helyezett néhány tuskó valamelyikére. (Az asztalnál levő padok kevésnek bizonyultak.) A jókedv vidám történetbeszélésbe, nagy nevetgetésekbe torkollott. Janó Nyicát követte a tekintetével. Megnyugodva látta, hogy a feszültség szép lassan kikopott belőle. Őt azonban továbbra is nagyon izgatta, mi lehetett annak az üldözési jelenetnek és sürgős odahívásának kiváltó oka. Aztán Nyica sürgölődését figyelve szép lassan benne is alábbhagyott a feszültség. Jó volt látni a lányt... Annak ellenére is, ahogy azt a fiatal, jóvágású Menyust megkülönböztetett igyekezettel traktálta... Az bizony nem esett annyira jól neki.

Alig várta, hogy mindenki az útjára induljon és végre maguk maradhassanak. Nyicával akart először belépni a házba, és éreztetni vele... Mit is? Ezt próbálta magában elmondható szép szavakká fogalmazni,

ám egyszer csak arra figyelt föl, hogy Bali megint az ő nevét forgatja. Épp azt mesélte, milyen családfintán leplezte le a csalót, és minként szerezte vissza sok rászédett szegény ember elorozott pénzét. Persze alaposan kiszínezte. Az asztalnál ülők mind elismeréssel kezdték Janót nézegetni. Most már megértették, mitől mondja a legokosabb emberek egyikének, és vallja barátjának magát Borba gazda.

– És ez még csak egy történet. Halljátok a másikat! – folytatta most meg azzal, amiért a kitüntetést adták.

Janó szerette volna leállítani. Zavarta ez a túlzott tömjénezés, de azt sejtette, hogy esetleg az van mind e mesélgetés mögött, hogy az emberei még büszkébbek lehessenek magukra. Ne a nyomorult cigányt lássák benne. Tudják azt, hogy nem akárkin segítettek... Meg aztán, ha amit most hallanak, tovább adják néhány más embernek és azok is újabbaknak, talán másként néznek majd a cigányokra... De azért, amikor épp azt hozta szóba, hogy még írni és olvasni is megtanult az ő okos barátja, amidőn a hadnagyképző iskolába járt..., tapintatosan leállította. (Még jó, hogy nem tábornoktanonccá tett – mosolygott magában.)

– Őrzse majd letöri a derekamat, ha nem küldelek időben haza. Így is csillagos lesz az ég, amire hazaértek.

A búcsúzkodás sem ment gyorsan, mert külön-külön minden segítőtjüket odament Janóhoz, s hosszan rázta a kezét. Az öregebbik két kézzel fogta, és úgy.

– Örülök, hogy megismerhettem, Joka – mondta.

Ő meg mindenkinek újra és újra köszönetet mondott.

Bali nagyon örült a gyógyfüveknek, bogyóknak, amit Őrzsének szedtek. Mamó neki is részletesen elmondta, hogy miképp használják. Persze csak addig volt felhőtlen az öröme, amíg Nyica utána nem szaladt.

– Ezt meg majdnem elfeledtem. Ez a magáé, Bali. Délután találtam a régi konyhakertben. Valahogy ott maradt, pedig azt hittem mindent felszedtem már. Azzal három öklömnyi zellerfejet nyújtott át.

Bali fancsali képpel átvette a neki címzett nemes adományt. A kiürített fedeles kosárba tette a füvek és a fagyöngyös batyucskák mellé. És nagy tisztelettel meghajtott fejét Nyica előtt.

– Minden elismerésem, Nyica... Csodálatos felesége lesz a barátomnak. Nincs két ember, aki jobban megérdemelné egymást, mint maguk... Persze magunkat Őrzsével nem beleértve – egészítette ki gyorsan önmagát.

És még ő lepődött meg, hogy ezekre a varázsszavakra Nyica hirtelen jobbról és balról is egy kislányos puszit nyomott az arcára.

Hosszan integettek a szekér után, majd Janó kézen fogta Nyicát, úgy futottak a betetőzött ház bejáratáig. Minden előre kigondolt mondat szertefüstölt, mert Nyica kierősakolt egy csókot. Az minden szónál beszédesebb volt. Amire Janó észhez kapott, a lánynak már nyoma se volt. Kieresztett haja úszott utána a levegőben úgy szaladt a leszedetlen asztal felé...

Mamó Koma sebeit kenőcsölte. A kutya kis felnyűsítésekkel jelezte, hogy egyrészt fáj a bőre, ahol az a forró leves érte, másrészt jól esik sajnáltatnia magát. Mamó ujaiból, még ha csontosabbak is a többiekénél – áradt a szeretet. Az együttérzőn duruzsoló szavak csak megtetézték.

– Tudom, hogy fáj... Nagyon fájhat. De örüljünk, hogy megúsztad ennyivel. Elképzelné is borzasztó, mi lett volna, ha nemcsak ennyi lé ér... Ha rád önti az egészet... Hanem, te rettenthetetlen hős voltál ma is. Nem is tudom, mire mentünk volna nélküled. – De ez a gazember nagyon buta volt ám! – osztotta meg egy gondolatát figyelmes négy lábú hallgatójával. Ha ennyire retteg a cigány átoktól, rontástól, hogy nem futott végig az agyán, hogy békává igézem? Na, jól van! Mára már békén hagylak, de reggel újra megkínozlak kissé... Én a helyedben azonban most végigmennék az üldözés útján és mind felenném a sok kolbász-, azaz „kalbászkarikát”. Hogy is mondta? „Tett belé ám Trézsi bőven”. (Na, az is egy nagyeszű nő lehet, még ha ő viseli is otthon a nadrágot.)

Eredj, hősöm, nehogy megelőzzenek a hangyák! Koma vakkantott néhányat, majd azon nyomban, sietősen elindult a „kalbászúton”.

– Jól van jól! Azért csak vigyázz velük! Ahhoz képest, hogy parányok, fájdalmasat tudnak csípni – szólt utána Mamó. Mintha csak, mint annyiszor, megértette volna csaholását...

Mamó kemencéje

– Nézzétek csak, ugye milyen szép lett? – büszkélkedett Mamó.

Szó, ami szó, nem tűnt kérdésnek. Valóban olyan szépen ívelt, kályhául is szolgáló kemencét tapasztott, aminél szebbet elképzelni sem lehet. Még csodásan kidudorodó virágokat is formált több körbe rá, mielőtt lemeszelte.

– Cigányvirágok! Majd színesre festheted – fordult Flaréhoz.

– Nincs is olyan, hogy cigányvirág! – duzzogott Mirkó, mert a kifésztésből őt kihagynák.

– Már hogy ne lenne? – igazolta Janó Mamó szavait. – Ha látok majd valahol, megmutatom, vagy hozok neked egyet. Én egy kastélyparkban láttam. Kavargó, vidám színű szirmai vannak. Rózsásak, fehérek, répasárga- és barackszínűek. A közepük felé színt váltanak. Felejthetetlen látvány! Mamó is ugyanott látta, ahol én. Árokásásra hajtottak oda bennünket. A kertész mondta, hogy nélkülünk is volt már ott elég cigány. Akkor mutatta a cigányvirágokat. Drága pénzért, külföldről hozták... Meg is lepett, hogy olyan csodásak és mégis cigánynak hívják őket, mert addig azt tapasztaltam, hogy csak a csenevész, a savanyút, a kotyogót... szóval a rosszabb dolgokat nevezik el rólunk... Képzeld, magam hallottam, hogy amikor az egyikük kissé fuldokolt, mert félrenyelt egy falatot, úgy magyarázta: cigányútra ment. Azaz rossz útra, mert szerintük mi mindig rosszban sántikálunk, görbe úton járunk...

– Makh či hurjal ande muj phanglo! – szólt rá nevetve a kemence virágait most már igencsak más szemmel néző, tátott szájjal csodálkozó Mirkóra. Látva azonban, hogy mindenki értetlenül néz rá, megmagyarázta. – Ez az én cigány nyelvemen volt, nem a tiéteken. Nagypám szólt mindig így rám, ha eltátottam a számat. Csukd be a szád, s nem száll bele légy! Ezt jelenti.

Cigányvirágok! Drágák... Kastélyokba veszik... Maguk hívják így! Külföldről hordják... – Mirkó nehezen tudta feldolgozni, hogy ilyen is van.

– Szépre fessed ám! – parancsolt nővérére, és az sem tűnt föl ámulásban, hogy az imént még őt mosolyogták meg.

– Ez meg csak a virágot nézi – méltatlankodott Mamó. – Kabát is van a gombon, hékás!

– Nagyon szép lett – ölelte át Nyica. – Ilyen szép kemencét még életemben nem láttam.

– Ez az első, ugye? – kérdezett vissza Mamó.

– De hisz tudod! Hol is láttam volna? A karavánban?

– Akkor meg mit hízelepsz?!

– Igazat szóltam! Azt mondtam, hogy ilyen szépet nem láttam még. Hogy csúnyábbat sem, attól még igaz.

Ezt Mamónak is be kellett látnia. Janó viszont végre megértette, hogy az ő dicsérő szavaira várnak.

– Okos ötlet volt, hogy kívülről lehet fűteni, így odabenn nem kormozunk vele. Azt meg, ahogy azt a padkát a búbja mellé toldottad, különösen csodálom. Pont olyan lett, mint Borbáéké, pedig nem is jártál náluk, csak meséltünk róla.

– Hát másként nem is lehetett volna megoldani.

– Te csak ne kisebbitsd magad! – ölelte át Janó másfelől. – De most gyere, minket dicsérni. Nekünk is kijár! Nyicával mi is kitettünk ám magunkért.

– Jaj! Hát, hogy gondolod, hogy nem méltányolom? Mit gondolsz – kérdezte – véletlenül öllek mindkettőtöket? (Mintha bizony ő kezdte volna az öllekezést.)

– És a vizet ki hordta a mészhez? – tette csípőre a kezét Flaré – Talán nem én és Mirkó?

– De hisz mindenki megtette a magáét... Egy valaki pedig még anél is többet – jelentette ki Mamó.

– Anyica. Anyicikánk – fejtette meg a két gyerek szinte egyszerre a rejtélyes kijelentést.

– Bizony hogy ő! – érkezett azonmód a helyeslő válasz.

Nyica szó nélkül kibontakozott az öllelésből és sietős léptekkel kiment az ajtón át a kertbe, mert a háznak már ajtaja is volt, előlről kis kertecske ölelte. (Az előbbi Janó, az utóbbi Nyica és Flaré kezeit dicsérte.)

– Most miért ment el, nem szereti, ha dicsérik? – értetlenkedett Mirkó.

– Vannak szavak, amik olyan szépek, hogy megríkatják az embert. Nem szeretné, ha látnánk, mennyire elérékenyült – magyarázta Mamó.

– Azért rí, mert azt mondtad, hogy többet dolgozott mindenkinél? De hisz az igaz. Azért miért rína?

– Abban nem volt semmi, ami ne járt volna ki. Amit maga is helyénvalónak érez, maga is úgy tud, mint a mondó, az zavarba hozhatja ugyan az embert, pironkodásra készítheti, de könnyekre soha. Az „Anyicikánk!” – azt zokogja meg. Olyan szépen és olyan büszkén mondtad. És az is hallhatta – csapott szemével Janó felé –, aki előtt régen bizonygatja (szavak nélkül persze), hogy jó anyátok lenne. Nem olyan mostoha, amikről Lacika mesélt. Összetehetné a két kezét...

– Jól van, no! – vágott szavába Janó. – Nagyon jól tudod, hogy tudom. Különbet nem is remélek. Ő is tudja. De amit mondtam, megmondtam... És akarod tudni, bánom-e, hogy kikötöttem azt az ideire következő karácsonyi határnapot? Igenis nagyon bánom már. De a házasság nem olyan, mint a te kemencéd. Az első férjnek valót látva (sőt az első férfit, aki szegényt egyáltalán emberszámba veszi) nem lehet bizonyos, hogy nem lehet-e szebbet, jobbat, korban hozzáillőt. Én keresve se találhatnék nála jobbat, de úgy hittem, hogy neki viszont találva is keresnie kellene.

– És mitől változott meg a véleményed?

– Emlékszel, mit mondtunk a karavánban, amikor láttuk a jó vásárról visszatérő kompániánk-belieket? Aki kisszekrényt vesz, maradásra készül, aki lovat, az sokáig jön velünk még tovább.

– Ezt mondtuk...

– Azt az elszántságot látva, hogy Nyicánk egyszerre volt szinte öt helyütt... Hogy férfi módra döngölte a falakat mellettem... Hogy amikor befejeztük, időnként még főzni is képes volt... Rá kellett jönnöm, hogy ő nem maradni *készül!* Már eldöntötte, hogy *marad*. Ő innen jószántából már semmiképp nem megy tovább. A saját otthonából zavarta ki azt az eszement Pesta szomszédot is, mert gyalázta a családját. Végül rám már szüksége sem volt a kidobáshoz. Korábban, ha csak egy fiatalabb ember is jött közénk elbujdosott előlünk. Most meg felemelt fejvel járt, pedig többen is voltak itt a tetőzéskor. Tudod, mit mondott? „Én már többet el nem bújok senki fia elől.” Még annak az igazán jóképű Menyusznak a tekintetét is állta. Tudott úgy nézni rá, hogy az a jóra való fiú meg sem kísérelte a közeledést hozzá. Hát ezért tudom, hogy kár volt hosszú időt szabnom. Már most megkaptam a választ. Nyica – ha úgy tetszik – nagyszekrényt vett, nem lovat.

– Na, csak hogy végre ezt is megéltem! Végre előttem és a gyerekek előtt is színt vallottál. Nekik vajon honnan kellett volna tudniuk, hogy miként érzel Anyicikájuk iránt?

– Örülök, hogy ennyire megszerettétek Nyicát – guggolt Janó Flaréék elé. – Engem nem zavar, sőt egyenesen köszönöm, hogy Anyicikának szólítjátok. Megérdemli... Nagyon is kiérdemelte. Higgyétek el, csakis egyetlen dolgot szégyellek az eddigi életemben. Azt, hogy ott a kompá-

niánkban mindig hályogos volt a szemem, amikor elém került. Hogy nem láttam meg abban az úzótt vadban ezt a mai Nyicát. Hogy nem keltem a védelmére, amikor gyalázták. Ez megbocsáthatatlan vétkem.

– De akkora jót sem tett vele senki, mint te, amikor engedted, hogy velünk jöjjön. Amikor kiszakítottad abból a sorsból – avatkozott közbe Mamó. – Életében először igazi családja lett... (Nekem pedig életemben utoljára – merengett el.) – Ti vagytok azok. Te pedig – mondta a felegyenesedő Janónak – nemcsak okos, hanem igaz ember is vagy. És szavatartó. Most, hogy már tudom, olyan szavakhoz ragaszkodsz ilyen makacssággal, amiket magad is bánsz már, különösen büszke vagyok rád. Ticád is az volt rád, Nyicád is az. Mert benneteket is egymásnak teremtet az Úr. Nemcsak kettőtöket, hanem négyeteket. Egy gyerekszívet nem lehet becsapni. Ha az úgy dobban, hogy anyját érzi valakiben, az az anyja. Még, ha nem is vér szerinti... No, de gyémántjaim! Miért hagyjátok anyátokat odakinn pityeregni? Menjetek utána! Hozzátok vissza! Most már hallhattátok: ha apátokon múlik, két karácsony múltán, tényleg ő lehet a ti jószágos mostohátok. Nyica szinte mindent tud már abból, amit hallottatok. Csak egyet nem, hogy apátok már nagyon bánja, hogy határidőt szabott a leánykéréshez, és ha nem kötné a kimondott szava, akár ma megtenné. Ugye tudtok titkot tartani? ...Hát most nem kell!

– Tényleg kellett ez?! – kérdezte Janó, miután a gyerekek elnyargaltak.

– Tényleg! Felépített veled egy házat, tavaszeltől főz, mos, eladnivalót készít. Ha betegek vagytok, ápol benneteket, ha szomorúk felvidít, konyhakertet, baromfit nevel, imádkozik értetek. Hát nem veszed észre, hogy nélküle legfeljebb csak lakóhelyünk lett volna az erdei kunyhó, ahogy ez a mostani ház is csak lakás lehetne. Csakis ő az, aki miatt otthonná lett és otthonunk lehet. Joga van tudni, hogy azok után, amit itt tett, még jobban szereted. Még annál is jobban, mint amikor végre kibuggyant belőled, hogy akár feleségül is vennéd... De azt mondtad, hogy próbára teszed. Ó! Aki már addig is több száz próbát kiállt. Joga van tudni, hogy ma már feltételek nélkül magadhoz kötnéd. Ha hagyáná...

Amikor visszajött Nyica egész másként csillogott a szeme. Mamóra is, Janóra is.

Elkezdtek áthordani azokat a lócákat, ülőalkalmatosságokat, Mamó hintaszékét is, amit a házba szántak. Most látszott csak, hogy a szegénykés vagyoniuk arra sem elegendő, hogy a három hálószobát és a konyhának, ebédlőnek otthont adó nagyszobát betöltsék. Kamrájukba is átvittek mindent. Hát ott aztán igazán bőven akadt hely!

Janó mérni és rajzolni kezdett:

– Itt lesz egy fali konyhaszekrény. Ide összeeszkábálok egy stelázsit. Jó lesz itt egy ruhásláda? Összeütök majd egyet. Ide, meg ide, meg ide készítenem kell egy fali gyertyatartót. Kerítenünk kell még jó néhány olajmécsest is. Az a kettő, amink van, ide kevés lesz esténként.

– Tudnál egy olyan sarokülő kuckót is csinálni egy asztallal, amit Örszééknél láttunk? – kérdezte Nyica.

– Hát – vakargatta fejét Janó, miközben fülig ért a szája –, ha úgy akarod, megpróbálhatom. De ma már mindenképpen ebben a házban fogunk aludni. Semmi ne maradjon odaát.

– És melyik szoba kié lesz? – érdeklődött Flaré.

– Úgy illik, hogy először Mamó válassza ki, melyik hálószoba lesz az övé – mondta Janó. – Melyiket választod?

– Az attól függ, hogy ki alszik velem. Eddig négyen aludtunk együtt. Nagy csend volt a válasz.

– Úgy hallom, hogy egyedül fogok már aludni ezután – állapította meg. – Akkor a legkisebbet kérem.

– Akkor Nyica és Flaré lakja majd ezt a szobát, mi pedig fiúk, ezt a másikat – osztzkodott Janó.

Mirkó ezt hallván, sírva fakadt.

– Én is Flaréval és Anyicikával akarok aludni...

– Nem is engednék máshol – húzta magához Nyica.

– Lám csak, három szoba is mekkora gondot okoz. Nem is irigylem akkor már a gerófokat. A kastélyukban az ötven-hatvan szobával. Szegényeknek, hogy főhet a fejük. Ott milyen sírás-rívás támadhat azon, hogy kié, melyik szoba – mosolygott Janó. – Mivel nem tudatok megállapodni, én döntök. Én döntök, és nem tűnök vitát... A legnagyobb szoba a gyerekeké. ... A gyerekeké és Nyicáé – javította ki magát. A közvetlenül mellettük levő lesz Mamóé, és az, amit ő választott, az lesz az enyém. Mondtam, nincs vita – szólt rá erőteljesebben az öt gyözködni szándékozó Mamóra.

Így aztán lassan minden a helyére került. Vacsorájukat még a szabadtűzi kondér mellett fogyasztották el. De a szokásos esti beszélgetést már a pislákoló mécsesek fényében, odabent ejtették meg. Sorra vették az építkezés lefolyását. Már nevetgéltek a nehézségeken... Így visszafelé nézve, egyáltalán nem tűnt semmi annyira nehéznek. Nagy nevetgetések közepette emlékeztek egymás dolgaira, s kölcsönösen dicséretgették egymást.

Janó újra elmeséltette Nyicával Pesta szomszéd kiebrudalásának esetét. Sokadjára hallotta már, de annyira jól esett újraélni a történetet és megcsodálni Nyica bátorságát. Nem győzött betelni vele. Mamó is elbeszélte, hogy ő miként látta ugyanazt az összetűzést. Oly pompásan utánozta a férfi hanghordozását és furcsa szófűzéseit, hogy Janó a térdét csapkodta nevetésben. Kacagása a többiekre is átragadt.

– Jól tetted, hogy kidobtad. Magam se tehettem volna különben – jelentette ki Janó. – Hanem azt a kondért valahogy vissza kéne juttatni neki. Végül még azt is ránk fogná, hogy mi loptuk el tőle. Valami ételt is kéne beletennünk, hogy lássa, hogy nem szorulunk ilyen alattomos szándékú segítségre. De mit főzhetnénk neki, ami megtölthetné valamennyire azt a kiskondért? Semmiből nincs annyink, másfelől: amink van, arra nekünk is szükségünk van.

– Gyűjthetnénk gombát. Egy gombapaprikás nem lenne nagy megerőltetés a részünkről – vetette fel Mamó.

– Azt ugyan meg nem ennék, azt hinnék, hogy mérges gombát is kevertünk közé... Főleg az a Trézsi. – vélekedett Nyica.

– Igazad van – helyeselt Janó. – Mégis jó lenne mihamarabb megszabadulni és méltó módon visszajuttatni a kondérjukat.

Nem gondolkodhattak tovább, mert odakintről Koma észvesztő ugatása, valami furcsa vinnyogás, egy sikolyszerű hang hallatszott gyors egymásutánban. Rohantak ki mindannyian. Szerencsére telihold volt, gyertyáik fényében aligha láttak volna bármit is. Így azonban láttak. Jól látták a sántítva menekülő rókát. És láthatták Koma diadalittas tekintetét is, amikor lábaik elé tett egy fél letépett rókafarkat. Aztán egyenest Mamóhoz szaladt. Mutatta a lábát, ahol a rókakarmok felvérezték.

– Gyere, hősöm kimosom, és bekenem. Nem is tudom, mit kezdenék nélküled.

A többiek sem győzték dicsérni, hisz hősiesen megvédte a tyúkol lakóit. A kevéske jószágukat. Janó megtoldotta még egy dicsérettel:

– Igazad van, Komám! Cigánylecsót kapnak, punyével, csirkehússal.

– Elment az eszed? – döbönt meg Mamó. – Azt hinnék döggútról húztuk ki. Egy falatot se ennének belőle, nekünk meg mekkora veszteség lenne.

– Úgy látszik, hogy ez ma egy csodanap – felelte Janó, noha nagyon is belátta az öregasszony igazát. – Ma mindenkinek igaza van rajtam kívül. Neked is igazad van, Mamó! Mégiscsak gombapaprikás lesz. Ha azt kiöntik, nem fáj annyira.

Sok időt töltöttek még Koma simogatásával, majd elbúcsúztak tőle és aludni tértek. A legszebbet Nyica álmodta. Ebben a karjára hajló két gyerek sem zavarta. Sőt...